

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ**

Всеукраїнська науково-практична конференція

Збірник тез наукових доповідей
(Київ, 19 квітня 2024 року)

Електронне видання

Київ - 2024

*Рекомендовано до поширення через
мережу Інтернет та до друку Вченою радою
Державного науково-дослідного
інституту МВС України
(протокол № 3 від 01.05.2024)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Вербенський Михайло Георгійович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Опришко Ігор Віталійович – кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, заступник директора Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Рядінська Валерія Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Ірха Юрій Богданович – кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, начальник 2-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Гаврилюк Людмила Володимирівна – кандидат юридичних наук, старший дослідник, начальник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Хальота Андрій Іванович – кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник 2-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Мацько Віта Андріївна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України.

Актуальні питання забезпечення безпекового середовища в Україні : зб. тез наук. доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 квітн. 2024 р.) [Електронне видання] / упоряд.: М.Г. Вербенський, В.О. Рядінська, А.І. Хальота, В.А. Мацько. Київ : ДНДІ МВС України, 2024. 415 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання забезпечення безпекового середовища в Україні», яка відбулася 19 квітня 2024 року у Державному науково-дослідному інституті МВС України.

Видання розраховане на працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представників інститутів громадянського суспільства, науковців, викладачів, аспірантів, ад'юнктів, здобувачів вищої освіти і на широке коло читачів, які цікавляться проблемами забезпечення безпекового середовища в Україні. Матеріали конференції можуть бути використані у науково-дослідній роботі, у освітньому процесі, а також у законотворчій та правозастосовчій діяльності.

Доповіді відтворені безпосередньо з оригіналів тез наукових доповідей авторів. Організаційний комітет залишає за собою право не поділяти думку авторів.

Федченко Світлана Миколаївна,
доктор філософії,
науковий співробітник наукового відділу,
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
ORCID ID: 0000-0003-3294-2214

Землянський Олександр Миколайович,
кандидат технічних наук, доцент,
начальник наукового відділу,
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
ORCID ID: 0000-0002-1305-0387

Пелипенко Микола Миколайович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник наукового відділу,
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
ORCID ID: 0000-0003-1961-5008

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЧЛЕНІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Проблемні питання соціального захисту стали об'єктом наукових досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. В умовах воєнного стану соціальний захист громадян, діяльність яких пов'язана із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від військової агресії, надзвичайних ситуацій та їх наслідків, є одним з головних об'єктів суспільної критики.

Забезпечення соціальних гарантій для працівників пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони (МПО) та членів пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони (ДПО) сприятиме належному комплектуванню даних підрозділів та ефективному їх функціонуванню для забезпечення пожежної безпеки у віддалених населених пунктах.

Метою роботи є огляд законодавчої бази України щодо соціального захисту працівників та членів пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення МПО та ДПО.

Соціальні гарантії працівників та членів пожежно-рятувальних підрозділів регламентуються постановами Кабінету Міністрів України від 7.04.2023 № 314 «Про затвердження Порядку утворення та функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони» та № 315 «Про затвердження Порядку утворення та

функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони».

Громадяни України, які зараховуються до зазначених підрозділів, підлягають особистому страхуванню. Відповідно до статті 62 Кодексу цивільного захисту України [2] основні працівники пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення МПО в обов'язковому порядку підлягають особистому страхуванню, що здійснюється за рахунок коштів відповідних органів місцевого самоврядування, які утворили такі підрозділи відповідно до статті 36¹ Закону України «Про місцеве самоврядування». Органи місцевого самоврядування, які утворили підрозділи для забезпечення МПО, зобов'язані укладати договори страхування життя, здоров'я та працездатності основних працівників за класами страхування 1 і 2, визначеними статтею 4 Закону України «Про страхування» [5].

Відповідно до статті 63 Кодексу цивільного захисту України [2] члени пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення ДПО в обов'язковому порядку підлягають особистому страхуванню, що здійснюється за рахунок коштів суб'єктів, які утворили такі підрозділи відповідно до статті 36¹ Закону України «Про місцеве самоврядування».

Суб'єкти господарювання зобов'язані укладати договори страхування життя, здоров'я та працездатності осіб, які є членами ДПО, за класами страхування 1 і 2, визначеними статтею 4 Закону України «Про страхування» [5]. Порядок та умови такого страхування визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Відповідно до пунктів 11, 12 статті 63 Кодексу цивільного захисту України органи місцевого самоврядування, громадські організації, суб'єкти господарювання, інші юридичні особи можуть встановлювати додаткові гарантії соціального захисту членам пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення ДПО, які залучалися до гасіння пожеж або проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, може бути виплачена винагорода за рахунок коштів місцевого бюджету, громадських організацій, суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб та інших не заборонених законодавством джерел [2].

Відповідно до частини 3 статті 126 Кодексу цивільного захисту України винагорода особам, які забезпечують ДПО, за час їх участі у гасінні пожеж, здійсненні пожежно-профілактичних заходів та чергувань, громадянам, які залучалися в індивідуальному порядку до робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, здійснюється згідно з укладеними цивільно-правовими договорами між такими особами та місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, суб'єктом господарювання, які їх залучали до проведення зазначених робіт, за рахунок коштів, що виділяються для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, з розрахунку середньомісячного заробітку за місцем основної роботи, але не менше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [2].

Наголосимо, що укладання членом пожежно-рятувального підрозділу для забезпечення ДПО цивільно-правового договору з органами, які їх залучали, є необхідною умовою для отримання винагороди за участь у гасінні пожеж. Варто зауважити, що за виконання інших обов'язків членами пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення ДПО (не пов'язаних з безпосередньою участю у гасінні пожеж), оплата не передбачається, тому їх неможливо передбачити у цьому договорі. Звертаємо увагу, що одночасне укладання цих двох договорів з одною особою законодавством не обмежується.

Відповідно до частин 1 та 2 статті 119 Кодексу законів про працю України на час виконання державних або громадських обов'язків, якщо за чинним законодавством України ці обов'язки можуть здійснюватися у робочий час, працівникам гарантується збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку. Працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених Кодексом цивільного захисту України, законами України «Про військовий обов'язок і військову службу» і «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», надаються гарантії та пільги відповідно до цих законів [1].

Це означає, що на період залучення працівників, які є членами ДПО, до гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, проходження підготовки, перепідготовки та щорічного медичного огляду за ними зберігається місце роботи (посада) та середня заробітна плата за основним місцем роботи.

Відповідно до пункту 19 статті 25 Закону України «Про відпустки» за бажанням працівників надається в обов'язковому порядку відпустка без збереження заробітної плати, якщо вони є членами пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення ДПО не менше року, – тривалістю до 5 календарних днів щороку, а членам добровільних формувань цивільного захисту – тривалістю до 5 календарних днів у рік залучення їх до виконання завдань із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у складі добровільних формувань цивільного захисту.

Працівникам, які є членами пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення ДПО не менше року, щорічні відпустки за їх бажанням надаються в зручний для них час. Це передбачено пунктом 9¹ частини 14 статті 10 Закону України «Про відпустки» [3]. Також відповідно до пункту 11 частини 2 статті 42 Кодексу законів про працю України при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва за рівних умов продуктивності праці і кваліфікації перевага в залишенні на роботі надається працівникам, які є членами пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення ДПО не менше року [1].

Відповідно до статей 62 та 63 Кодексу цивільного захисту України порядок проведення та періодичність медичних оглядів представників пожежно-рятувальних підрозділів встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я у відповідності до вимог Наказу МОЗ України від

21.05.2007 № 246 «Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій» [4].

Загалом, прийняті за останні роки зміни в законодавстві є справді довгоочікуваними і важливими. Їх актуальність полягає у тому, що основою розвитку та ефективного функціонування мережі підрозділів МПО та ДПО є матеріальна спроможність територіальних громад, що дає можливість забезпечити соціальний захист місцевим жителям, працівникам та членам пожежно-рятувальних підрозділів, який в свою чергу створює мотивацію для них.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII (станом на 24.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.02.2012 № 5403-VI (станом на 29.03.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
3. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 505/96-ВР (станом на 24.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій : Наказ від 21.05.2007 р. № 246 (станом на 23.03.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0846-07#Text>
5. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX (станом на 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>